

אבות פרק ה משנה ו

עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן פי הארץ ופי הבאר ופי האתון והקשת והמן והמטה והשמור והכתב והמכתב והלוחות ויש אומרים אף המזיקין וקבורתו של משה ואילו של אברהם אינו ויש אומרים אף צבת בצבת עשויה:

ברכות (ו)

תניא, אבא בנימין אומר: אלמלי נתנה רשות לעין לראות, אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין. אמר אביי: אינהו נפשי מינן, וקימי עילן כי כסלא לאוגיא. אמר רב הונא: כל חד וחד מינן, אלפא משמאליה ורבבתא מימיניה.

דברים רבה (וילנא) פרשה ד

ד"א מהו כי אם שמור תשמרון אמר הקב"ה אם שמרתם דברי תורה אני משמר אתכם מן המזיקין א"ר אבא בר זעירא אין בית רובע בחללו של עולם שאין בו כמה אלפים מזיקין וכל אחד פורמא נתונה בפניו שלא יכיש באדם ויזיק ובשעה שעונותיו של אדם גורמין מעביר פורמא מפניו והוא מסתכל בו ומזיקו מנין שנאמר (תהלים נה) פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' אימתי כי ברבים היו עמדי ומה הם אלו המלאכים שהם משמרין את האדם אמר רבי יהושע בן לוי אוקוניא מהלכת לפני האדם והכרוזות כרוזין לפניו ומה הן אומרים תנו מקום לאיקונין של הקב"ה ראה כמה שומרין משמרין אותך אימתי בשעה שאת משמר דברי תורה הרי נתתי לפניך שני דרכים ברכה וקללה, ברכה אם תשמעו לדברי, קללה אם לא תשמעו לדברי.

ברכות (ו)

האי מאן דבעי למידע להו - לייתי קיטמא נהילא ונהדר אפורייה, ובצפרא חזי כי כרעי דתרנגולא. האי מאן דבעי למחזינהו - ליתי שלייתא דשונרתא אוכמתא בת אוכמתא, בוכרתא בת בוכרתא, ולקליה בנורא ולשחקיה ולימלי עיניה מניה, וחזי להו. ולשרייה בנובתא דפרזלא ולחתימיה בנושפנקא דפרזלא דילמא גנבי מניה. ולחתיום פומיה כי היכי דלא ליתוק. רב ביבי בר אביי עבד הכי חזא ואתוק. בעו רבנן רחמי עליה ואתסי.

ספר מורה הנבוכים חלק ב פרק ו

אמנם שהמלאכים נמצאים, זה ממה שאין צריך שתובא עליו ראיה תוריה, כי זה כתוב בתורה במקומות רבים, וכבר ידעת (בפרק ב' חלק א') כי אלהים שם השופטים, עד האלהים יבא דבר שניהם ולזה הושאל זה השם למלאכים, ולבורא להיותו שופט על המלאכים, ולזה אמר כי אני ה' אלהיכם, וזה ספור למין האדם כולו, ואח"כ אמר הוא אלהי האלהים, ר"ל אלוה המלאכים, ואדוני האדונים, ר"ל אדון הגלגלים והכוכבים שהם אדונים לכל גוף זולתם, זהו הענין, לא שיהיה אלהים ואדונים ממין האדם שהם יותר פחותים מזה, וכל שכן שאמרו אלהים כולל כל מין האדם ראשיו ונעבדיו, וא"א שיהיה הנרצה בו ג"כ שהוא ית' אדון על כל מה שיחשב בו אלוהות מאבן ועץ, שאין הגדלה וכבוד בהיות השם אדון האבן והעץ וחתיכת מתכת, ואמנם הנרצה שהוא ית' שופט על השופטים, ר"ל המלאכים ואדון הגלגלים. וכבר קדם לנו בזה המאמר (פרק נ"ט ח"א) בביאור שהמלאכים אינם גופות, זה ג"כ הוא מ"ש אריסטו"ו אלא שהנה התחלפות שם, הוא יאמר שכלים נפרדים, ואינו (ג"ח ואנו) נאמר מלאכים ואמנם אמרו הוא שאלו השכלים הנפרדים הם ג"כ אמצעיים בין הבורא ית' ובין הנמצאות, ושבאמצעותם יתנועעו הגלגלים, אשר תנועתם היא סבת היות (ג"ח היות) ההויות, זה ג"כ כתוב בכל הספרים, שאתה לא תמצא כלל פעל שיעשהו הש"י אלא על ידי מלאך. **וכבר ידעת שענין מלאך שליח, וכל עושה מעשה מצוה הוא מלאך**, עד שתנועות ב"ח ואפ"י שאינם מדברים ספר הכתוב עליהם שהם על ידי מלאך, כשתאות התנועה ההיא לכונת הבורא אשר שם בו כח יניעהו התנועה ההיא, אמר אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא ולא חבלוני, ותנועת אתון בלעם כלם על ידי מלאך, עד שהיסודות יקראו ג"כ מלאכים, עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט, והנה יתבאר לך שהמלאך יאמר על השליח מן האנשים, וישלח יעקב מלאכים, ויאמר על הנביא ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבוכים, וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים, ויאמר על השכלים הנפרדים שיראו לנביאים במראה הנבואה, ויאמר על הכחות החיוניות כמו שנבאר, ודברנו הנה אמנם הוא במלאכים אשר הם שכלים נפרדים, שתורתנו לא תכחיש היותו יתעלה מנהיג זה המציאות באמצעות המלאכים, כתבו החכמים במאמר התורה, נעשה אדם בצלמנו, ואמרו הבה נרדה ונבלה שם שפתם, אשר זה לשון רבים, אמרו כביכול אין הקב"ה עושה דבר עד שמסתכל בפמליא שלמעלה, ואתמה מאמרם מסתכל, כי בזה הלשון בעצמו יאמר אפלטון שהשם יעיין בעולם השכלים, וישפיע ממנו המציאות. ובמקומות אמרו כן מוחלט, אין הקב"ה עושה דבר עד שנמלך בפמליא שלמעלה, ופמליא הוא המחנה בלשון

יון, ובבראשית רבה ג"כ נאמר ובמדרש קהלת, את אשר כבר עשוהו, עשהו לא נאמר אלא עשוהו כביכול הוא ובית דינו נמנו על כל אבר ואבר שבך והושיבו אותו על כנו, שנאמר הוא עשך ויכוונך, ובבראשית רבה ג"כ אמרו כל מקום שנאמר וה' ובית דינו, ואין הכונה באלו המאמרים כלם מה שחשבוהו הפתיים שיש לו יתעלה דברים, או מחשבה, או שאלת עצה, או התבוננות והעזר בדעת אחרים, ואיך יעזר הבורא במה שברא, אבל זה כולו באור שאפילו חלקי המציאות עד בריאת האברים מבעלי חיים כפי מה שהם עליו כל זה באמצעות מלאכים, **כי הכחות כלם מלאכים. ומה מאד רע עורון הסכלות ומה מאד מזיק, אלו אמרת לאיש אחד מאשר יחשבו שהם חכמי ישראל, שהשם ישלח מלאכו שיכנס בבטן האשה ויצויר שם העובר ייטב לו זה מאד ויקבלהו, ויראה זה עוצם יכולת בחק השם וחכמה ממנו יתעלה, עם האמינו גם כן שהמלאך גוף מאש שורפת שעורו כשליש העולם כולו, ויראה זה כולו אפשר בחק השם, אמנם אם תאמר לו שהשי"ת שם בזרע כח מצייר יעשה תכונת אלו האברים ויתארם והוא המלאך, או שהצורות כולם מפעולות השכל הפועל והוא המלאך, והוא שרו של עולם אשר זכרוהו החכמים תמיד, יברח מזה, כי לא יבין ענין זה העוצם והיכולת האמתיים, והוא המצאת הכחות הפועלות בדבר אשר לא יושגו בחוש. כבר בארו החכמים ז"ל למי שהוא חכם, כי כל כח מן הכחות הגופניות מלאך, כל שכן הכחות המפוזרות בעולם, ושכל כח יש לו פעולה אחת מיוחדת ולא יהיו לו שתי פעולות, בבראשית רבה תני אין מלאך אחד עושה שתי שליחיות ולא שני מלאכים עושים שליחות אחת, וזהו ענין כל הכחות, ומה שיחזק אצלך היות הכחות האישיות הטבעיות והנפשיות נקראות מלאכים, אמרם במקומות רבים, ועקרו בבראשית רבה, בכל יום הקב"ה בורא כת של מלאכים אומרים לפניו שירה והולכים להם, וכאשר הוקשה זה המאמר במאמר מורה על היות המלאכים עומדים, וכן התבאר פעמים שהמלאכים חיים וקיימים, יהיה המענה שמהם קיים ומהם אבד, וכן הענין באמת, כי אלו הכחות האישיות הוות נפסדות על ההמשך, ומיני הכחות ההם נשארים לא יפסדו, ושם נאמר בענין יהודה ותמר, אמר רבי יוחנן בקש לעבור ורמז לו הקב"ה מלאך שהוא ממונה על התאוה, ר"ל כח הקושי, הנה כבר קרא הכח הזה מלאך ג"כ, וכן תמצאם תמיד אומרים מלאך שהוא ממונה על כך וכך, כי כל כח שימנהו הקב"ה על ענין מן הענינים הוא מלאך הממונה על אותו הדבר, וכתוב במדרש קהלת בשעה שאדם ישן נפשו אומרת למלאך, ומלאך אומר לכרוב, הנה כבר בארו למי שיבין וישכיל שהכח המדמה ג"כ יקרא מלאך, ושהשכל יקרא כרוב, ומה מאד הוא נאה זה למי שידע, ומה מאד הוא נמאס לפתאים. אבל היות כל צורה שיראה בה, המלאך במראה הנבואה, כבר אמרנו בזה, שאתה תמצא נביאים יראו המלאכים כאלו הוא איש מן האנשים, והנה שלשה אנשים נצבים עליו, ומהם מי שיראהו כאלו הוא איש נורא מפחיד, אמר ומראהו כמראה מלאך האלהים נורא מאד, ומהם מי שיראהו אש, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש, ושם נאמר אברהם שהיה כחו יפה נדמו לו כדמות אנשים, לוט שהיה כחו רע נדמו לו כדמות מלאכים, וזה סוד נבואי גדול. והנה יבאו (פרק מ"ד ומ"ה מזה החלק) הדברים בנבואה כמה שראוי, ושם נאמר עד שלא עשו שליחותן קראם אנשים ומשעשו שליחותן לבשו מלאכות, והסתכל איך באר מכל צד שענין מלאך היא פעולה אחת, ושכל מראה מלאך אמנם הוא במראה הנבואה ולפי ענין המשיג, ואין במה שזכרו אריסטו ג"כ דבר שיחלק בזה הענין על התורה, אבל אשר יחלוק בזה כולו היותו מאמין אלה הדברים כלם קדומים, ושהם ענינים מחוייבים ממנו יתעלה כן, ואנחנו נאמין שכל זה נברא, ושהשם ברא השכלים הנפרדים ושם בגלגל כח התשוקה להם, והוא אשר ברא השכלים והגלגלים ושם בהם אלו הכחות המנהיגות, בזה נחלוק עליו, והנה תשמע דעתו, ודעת התורה האמתית בחדוש העולם:**